

6.13. Борова процесия (Thaumetopoea pityocampa Schiff.)

Разпространение. Среща се в Южна България в до 1700м. н. в. Предпочита изредените на южни култури и насаждения от бял и черен бор.

Според проучванията на Цанков Г. и Мирчев Пл., видът у нас е представен с две форми – континентална, която е разпространена в Подбалкана на Централна България и типична (средиземноморска) форма, при които се наблюдават различия в жизнения им цикъл.

Биология. Снася яйцата си в яйчени калъфчета, върху една или два иглици от юли до септември, понякога и до октомври. Във всяко калъфче има от 100 до 600-700 яйца. Гъсениците се излюпват от август до октомври, живеят в гнезда (къдели) и водят задръжен начин на живот.

При континенталната форма (района на Хисаря, Карлово, Старозагорско) пеперудите отлагат яйчените пръстенчета (калъфчета) в първата половина на юли, а гъсеничките се излюпват в началото на август. При типичната (средиземноморска) форма снасянето на яйцата и тяхното излюпване става с месец по-късно, съответно август и септември. Наличието на две форми и каквидната диапауза трябва да се отчитат при извършването на ориентировъчните и стационарните обследвания.

В някои райони остават да зимуват в къделите, а другаде слизат в почвата и през пролетта отново атакуват иглолистата. Най-често през април – май слизат в почвата и какавидират. Биологичната особеност при вида, валидна и за двете форми е какавидната диапауза. Част от индивидите може да имагинират чак на третата година.

Като меродавна се приема краткосрочната прогноза, извършена на базата на лесопатологичните проучвания през периода август-септември.

Гостоприемници. Всички представители от род борове Пинус, но е описан и при кедрите. Боровата процесия (Thaumetopoea pityocampa Den. Et Schiff.) е най-опасният иглогризещ вредител в горите от черен и бял бор. Напада предимно изредените борови насаждения с малка пълнота (под 0,5) във всички възрасти на дърветата.

Повреди. Атакува иглолистата, при каламитетно проявление е в състояние да обезлисти силно иглолистните култури и насаждения.

Мерки за борба: За борба с този вредител са регистрирани растителнозащитни продукти на базата на Бацилус турингиензис, дифлубензурон, спинозад, тебуфенозит, като и др. Борбата се извежда през септември-октомври.

Лесопатологичното обследване се извършва по яйчените калъфчета и младите къдели през периода юли – октомври.

Обследванията се провеждат в стадий „яйце“, „гъсеница“ и „какавида“.

В стадий „яйце“, през юли – септември, на всеки 10 ha се проверяват по 10 дървета за наличие на яйчените калъфчета. При височина на дърветата над 8 м се допуска отсичане на 1-2 броя дървета на всеки 10 ha. Събират се всеки обект по 10 яйчени пръстенчета, които се изпращат в лесозащитната станция за анализ. При установяване на едно калъфче средно на дърво, в култури до 20

години и 3 броя за насаждения над 20 години, очакваното нападение се определя като силно.

За определяне на относителния дял на опаразитяването и оттам повишаване точността на прогнозата е необходимо от всеки обект да се събират по 10 яйчени пръстенчета. За да бъдат обективни тези резултати, пробите трябва да се вземат след приключване на излюпването на гъсениците. Анализът се извършва по методиката, описана в раздел „Лабораторни анализи на насекоми. Анализ на яйца“.

В стадий „гъсеница“ в периода септември-ноември, се отчитат гъсеничните гнезда (къделите). Това ориентирано обследване се прави, като на всеки 10ha по ходова линия се проверяват по 20 дървета. Възрастта на гъсениците се определя, като се измери ширината на главата им (табл.7).

Наблюденията в стадий „какавида“ се извършват по метода за анализ на вредителите, какавидиращи в почвата, описан в раздел „Лабораторни анализи на насекоми. Анализ на какавиди“.

Таблица 7

Определяне възрастта на гъсениците на боровата процесия по ширината на главата

Ширина на главата, mm	0,7-0,8	1,0-1,2	1,6-1,7	2,5-2,6	4,0-4,6
Възраст на гъсениците	I	II	III	IV	V

За определяне сроковете на летеж на пеперудите и мониторинг на динамиката на числеността на вредителя в дадено насаждение, както и за целите на прогнозата, може да се използват феромони, чрез залагане до 10 уловки на обект. Феромоните трябва да се поставят в насажденията не по-късно от началото на юни. Отчитат се веднъж седмично. Уловените пеперуди се изваждат и броят им се записва в дневник. Получените данни могат да послужат за указание коя от формите на боровата процесия обитава обследвания обект. По наши наблюдения, феромоновите уловки водят до намаляване степента на нападение, поради факта, че част от женските пеперуди остават неоплодени и дават стерилни яйца.